

Лебедь О.В.

СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА УЧЕБНОГО СПЕЦКУРСА

“СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ УЧЕБНЫМ УЧРЕЖДЕНИЕМ”

В статье обоснована цель и задачи учебного спецкурса “Стратегическое управление общеобразовательным учебным учреждением”. Определена структура и объем учебного спецкурса, который включает два содержательных модуля. Показано, что учебный спецкурс разработан для дневной формы обучения будущих руководителей общеобразовательных учебных учреждений в условиях магистратуры. Представлены общий дизайн лекций и практических занятий учебного спецкурса “Стратегическое управление общеобразовательным учебным учреждением”.

Ключевые слова: стратегическое управление общеобразовательным учебным учреждением, готовность будущего руководителя общеобразовательного учебного учреждения к стратегическому управлению, учебный спецкурс.

O.V.Lebid

SYLLABUS CONTENT AND STRUCTURE OF

‘STRATEGIC MANAGEMENT OF A GENERAL PURPOSE EDUCATION INSTITUTION’

The Paper substantiates the aim and objectives of the ‘Strategic Management of a General Purpose Education Institution’ syllabus. There is determined the structure and volume of the syllabus including two content modules. The first one is ‘Strategical Management in the System of Management of a General Purpose Educational Institution’. The Module is devoted to the analysis of the essence of the strategic management and the role of a senior manager of the Education Institution involved into the process. It consists of 5 lecture classes. The second content module is ‘Strategy of General Purpose Education Institution Development in the Management System’. It is devoted to the analysis of the essence, sorting and strategy implementation strategy. The module includes 4 lecture classes. The Paper consists of an abstract of offered lecture class content. In addition to the lecture classes the syllabus includes seven practical classes on: competitiveness of the General Purpose Education Institution and the way how to identify it; mission and strategic objective setting for the General Purpose Education Institution; the external and internal General Purpose Education Institution’s environment analysis; strategic plan preparation and arranging; alternative strategy analysis and development strategy choice for General Purpose Education Institution; strategy implementation, control and necessary change implementation; strategic management content implementation within General Purpose Education Institution. At the process of practical classes conducting we use the next methods: presentation with the discussing elements, management situation analysis with subsequent group discussion, work in mini groups with the subsequent group discussion, the method of unfinished sentences, individual problem sorting out task, group discussion, method of problem analysis and essay method. The paper presents the ‘Strategic Management of a General Purpose Education Institution’ Syllabus general designs of both lecture classes and practical ones.

Key words: Strategic Management of a General Purpose Education Institution, awareness of a prospective manager of the General Purpose Education Institution of strategic management, syllabus.

Подано до редакції 24.10.2017.

УДК 378.011.3 – 051: 373.2] : 316.42 (043.3)

© 2017

Лесіна Т.М.

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ІМПЕРАТИВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ – ПЕРЕДУМОВА ЇХНЬОЇ ГОТОВНОСТІ ДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розглядається проблема підготовки майбутнього вихователя дошкільного закладу освіти, який здатний компетентно розвивати соціальні уміння і навички у старших дошкільників. Висвітлюються специфічні характеристики дослідницької діяльності, її ресурси в аспекті підготовки студентів у процесі педагогічної практики до становлення дошкільника як суб’єкта соціальної дії. Практико-орієнтовна підготовленість майбутніх фахівців розглядається в якості і критерію успішності засвоєння ними теоретичних засад розвитку у дітей соціальних умінь і навичок, і експериментального майданчика апробації та впровадження інновацій у практику довілля, що базуються на науково-педагогічному осмисленні студентами проблемного поля соціального розвитку сучасних вихованців.

Ключові слова: студент-практикант, творчий потенціал особистості, самостійна дослідницька діяльність, соціальні уміння і навички старшого дошкільника.

Постановка проблеми у загальному вигляді... У межах вирішення сучасною вітчизняною освітою новопосталих завдань, які окреслено, зокрема, у законі України «Про освіту» та концепцій нової української школи, актуалізується роль дошкільної ланки освіти. Насамперед маємо підстави констатувати прийнятні про таке: домінантність самоцінності дошкільної освіти через чітке окреслення як базових етапів фізичного, психічного та соціального становлення дошкільника, так і вікової періодизації, де обов’язковим визнано здобуття дошкільної освіти дитиною старшого дошкільного віку; констатація особливого й вагомого значення передшкільної освіти дітей п’яти-шести років щодо набуття випускником нової української школи тріади властивостей – «особистість – патріот – інноватор». Відтак, посилюються і ускладнюються вимоги до суб’єктів освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти, з-поміж яких ключовою залишається роль педагога-дошкільника.

Аналіз наукових джерел, в яких безпосередньо або опосередковано висвітлюються особистісно-професійні здатності успішного вихователя дошкільних закладів освіти (А. Богуш, Т. Жаровцева, Ю. Кононенко, О. Листопад, Т. Савінська, Н. Сиротич, Ю. Руденко та ін.), засвідчують принципову важливість професійної підготовки нового

покоління фахівців на засадах інноваційної педагогіки, бо саме у такий спосіб можна прогнозувати здатність майбутнього вихователя дошкільного закладу освіти творчо реалізовувати фахові функції.

Як відомо, класична професійна педагогіка визнає інноваційні процеси в освіті педагогічним фундаментом нововведень. Розроблені, зокрема, раціоналістична (П. Блум, Б. Скіннер, та ін.), феноменологічна (А. Маслоу, К. Роджерс та ін.) моделі освіти мають на меті як найповніше, через організацію освіти, передбачити її результативність з огляду на представлення суб'єктам освітнього процесу шансу на успіх. А це уможливується у тому числі й через педагогічну інноватику. Саме останню науковці (зокрема І. Богданова) осмислюють в якості нового міждисциплінарного наукового напрямку, що інтегрує теоретичні і прикладні засади інноваційних процесів у сфері освіти. Відчутним кроком, який наближає майбутнього фахівця до здатності засвоїти, впровадити та розповсюдити нововведення в освітньому просторі, виступає його дослідницька компетентність.

Узагальнення спеціальної літератури (Н. Амеліна, Т. Бабенко, І. Губенко, М. Князян, А. Момот, А. Мосейчук, П. Підкасистий та ін.) обґрунтовує доцільність, з одного боку, констатувати виключну вагу як навчально-дослідницької, так і науково-дослідницької діяльності сучасної студентської молоді (з огляду на інтелектуалізацію будь-якої професії, а особливо – педагогічної); з іншого – визнання, що отримання суб'єктивно нових знань у процесі такої діяльності слугує поштовхом до активізації інтересу студента до інновації, до розвитку креативності як особистісно-професійної якості.

В контексті вищевикресленого нам особливо імponує думка деяких зарубіжних науковців (зокрема, М. Хейлі) щодо доречності поєднання навчання і досліджень за такими моделями:

- навчання студентів, що має базу дослідження (Research - based/learning);
- таке навчання майбутніх фахівців, яке зорієнтоване на дослідження (Research-oriented learning);
- навчання, підґрунтям якого виступає інформація про дослідження (Research – led learning);
- таке навчання, що засноване саме на науковому керівництві (Research – tutored learning).

До того ж акцентується увага не лише на деталізації суто дослідницького підходу, а й припускається можливість поєднання означених моделей в залежності від локальної мети і цілей, що покладено на процес навчання [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Вивчення наукового доповіді з проблематики збагачення інноваційного потенціалу майбутнього вихователя дошкільного закладу освіти (Г. Бєленька, С. Гаврилюк, В. Нестеренко, О. Листопад, І. Рогальська-Яблонська, Г. Троцько та ін.) засвідчує про домінування такої площини дослідження: здатність студента до творчості як передумова розвитку творчої особистості в дошкільному дитинстві. Конструктивність саме такого ракурсу є незаперечною, оскільки (попри багатоаспектності) все ж чітко простежується прицільність впливову вихователя як «носія педагогічної творчості» на творчий розвиток на вихованця та його середовища-своєрідного «сухого залишку» цілковито очевидного «продукту» професійної діяльності. До того ж науковці здебільшого визнають конструктивність у цьому зв'язку таких наукових підходів, як-от: компетентнісний, аксіологічний, акмеологічний. Саме сукупність трактування готовності майбутніх вихователів до педагогічної творчості з позиції окреслених підходів, як встановлено дослідно-експериментальним шляхом, й забезпечує успішність професійної підготовки студентів, оскільки реалізуються у такий спосіб ще й принципи інноваційності, індивідуалізації і гуманізації освітнього процесу, принципи дитиноцентризму, діалогізації професійного спілкування, співробітництва і співтворчості, синергії викладача-науковця та майбутнього фахівця [2].

Науковці вже дійшли згоди відносно змістового наповнення поняття «творчий потенціал» стосовно як фахівців-практиків (зокрема, Н. Устинова), майбутніх спеціалістів (зокрема, С. Хмельновська), так і освітнього середовища (зокрема, В. Ясвін), дозвілля (зокрема, В. Березан). Наприклад, установлена (О. Листопад) доцільність розуміти окреслене поняття дотично особистості, яка виявляє можливість творити, готовність діяти нестандартно, віднаходити оригінальні способи розв'язання будь-яких ситуацій у діяльності; доречність спостерігати вияв цього специфічного новоутворення в інструментальному та мотиваційному аспектах через впливовість і на способи діяльності особистості, і на мотивацію власної творчої діяльності. Отож, творчий потенціал особистості майбутнього вихователя, творчість педагога-дошкільника нині активно вивчаються дослідниками у зв'язку із пошуком нових ресурсів теоретичного обґрунтування і практичного удосконалення процесу дошкільної освіти.

Аналітична робота, проведена нами задля визначення місця і ролі вищої освіти – основного етапу становлення фахівця, здатного до творчості, засвідчила: дослідники не обминали увагою педагогічну практику студентів і стверджують, що саме цей складник освітнього процесу може бути осмислений одночасно і як критерій сформованості творчого потенціалу студента, і як показник опанування технологією творчою діяльністю, що, звісно, має поки здебільшого квазіпрофесійний характер. Натомість поза увагою дослідників залишається такий аспект: дослідницька робота студента-практиканта як чинник розвитку його здатності до творчості у процесі реалізації у фаховій діяльності (у певному її сегменті) відповідник професійних функцій.

Формулювання цілей статті... Мета статті – висвітлити деякі ресурси практико-орієнтовного навчання майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти, реалізація яких у дослідницькій діяльності сприятиме їхньої здатності до інноваційного підходу при розв'язанні проблемних питань, пов'язаних із формуванням у дошкільнят соціальних умінь і навичок.

Виклад основного матеріалу дослідження... Аналіз довідкових джерел та наукового доробку, що склався у педагогіці вищої школи (А. Калашников, М. Князян, В. Устишев та ін.), засвідчує про правомірність розуміти науково-дослідницьку діяльність специфічним видом самостійно-дослідницької діяльності студентів. Вона спрямована на поглиблення наукових уявлень про певне явище або процес, що відбуваються у педагогічній дійсності, має ознаки нестандартного підходу до їх удосконалення, чим і сприяє активізації та науковому обґрунтуванню педагогічних інновацій (Н. Гузій, М. Лазарев, В. Моляко та ін.). Саморефлексія досвіду організації самостійно-дослідницької діяльності майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти (зокрема, в площині їхньої готовності до розвитку старших дошкільників як суб'єктів соціальної дії), засвідчує наскільки подекуди навіть не очікувано значним є її ресурс у розв'язанні саме новопосталих проблем.

Науковці пояснюють цей ефект тим, що самостійно-дослідницька діяльність майбутнього фахівця сприяє виробленню (за влучним висловом Н. Посталюк) «бокового бачення» особистістю певної проблеми.

Відтак, педагогічно цінним є те, що означена діяльність студента відбувається в реальних ситуаціях його майбутнього фахового буття, тобто педагогічної практики.

Самоцінність педагогічної практики студентів, як відомо, фундаментально доведена класичного педагогікою (А. Дистервег, Я. Коменський, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.). Сучасні і науковці, і творчі вихователі єдині у визнанні, що в розрізі всіх рівнів підготовки педагога до здійснення професійної діяльності (а за М. Варшауером, йдеться про початковий рівень, адаптації та рівень трансформації) кар'єрне просування багато в чому визначає саме процес професіоналізації. Отож, на наше переконання, практико-орієнтовна складова професійної підготовки майбутнього педагога-дошкільника в умовах вищої школи й має сприяти компетентнісному наповненню його готовності – особистісно-професійній якості, що співвідноситься із відповідними компетенціями.

Педагогічна практика майбутнього вихователя (який, зокрема набуває академічну класифікацію «бакалавр дошкільної освіти) у межах завдань певного її різновиду (ознайомча, навчальна, виробнича) визначає результативний компонент готовності до конкретного сегменту професійної діяльності. При цьому доцільно, як нам видається, розрізняти й встановлені рівні професійної готовності – рецептивно-репродуктивний, продуктивний, творчий [4].

Практико-орієнтовне навчання майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти – оптимальний шлях «входження» в професію, оскільки він забезпечує стратегію їх особистісно-професійного становлення в логіці підсистеми «самопізнання – самоідентифікація». Йдеться, по суті, про «зустрічний рух» щодо забезпечення цілісного педагогічного впливу на індивідуальну траєкторію професійної самоідентифікації студента. Отож, відбувається, з одного боку, збагачення теоретичного складника освітнього простору вищої школи, а, з іншого – занурення майбутнього вихователя у реальну діяльність, що має чітку професійну спрямованість і зміст.

Анкетування студентів-випускників бакалаврату після завершення нами педагогічної практики у дошкільних закладах освіти (зокрема, Ізмаїльщини) засвідчує, що серед типових труднощів студентів-практикантів перше рангове місце посідає сфера професійної діяльності вихователя, що пов'язана із становлення старших дошкільників як суб'єктів соціальної дії. Так, скориставшись варіантами школи Лайкерта [4], нами було встановлено таку картину щодо практично готовності студентів розвивати соціальні уміння і навички у старших дошкільників: «дуже важко» – 56% респондентів, «важко» – 28%, «легко кероване, можна впоратись» – 16% студентів-випускників.

Зауважимо, що, характеризуючи змістове наповнення результативної складової готовності майбутніх вихователів до соціально компонентної поведінки вихованців, ми зосередили увагу на аксіологічному аспекті оцінки, тобто розглядали її в якості «атрибута ціннісних орієнтацій» [5, с.732]. Отож, йдеться про констатацію того, що студент усвідомлює свою обмеженість у набутті відповідної особистісно-професійної якості. А тому цей параметр, на нашу думку, доцільно пов'язувати із прийняттям «аналітичної позиції» студентом по відношенню до себе як суб'єкта навчально-професійної діяльності, тобто рефлексію. Останню ми розуміємо як «спосіб управління» само змінами, здобуття знань «щодо підстав власної діяльності» [7]. Відтак, можна говорити не лише про компетентнісно спрямований характер педпрактики студентів, а й про її ресурси результативно-рефлексивного ґатунку, які сприяють і самоактуалізації майбутнього фахівця, і його самовдосконаленню. Отож, цілковито виправдано акцентувати зусилля саме на дослідному блоці навчально-професійних завдань педагогічної практики студентів сучасного вишу. Змістове наповнення означеного блоку слугує і своєрідним трансфером «особистісного» в «професійне», і унікальною платформою оперативної апробації майбутнім фахівцем дослідницького проекту та втілення його поточних науково-практичних результатів.

Принагідно відмітимо домінуюче у сучасній педагогічній науці і дошкільній практиці неоднозначне трактування конструкту «соціальні уміння і навички дошкільника», різноплановість змісту, який вкладається у характеристику «соціального» дотично особистості та розпорошеність суджень щодо наукового статусу понять «соціально впевнена поведінка», «соціальне компетентне самосприйняття», «соціальна компетентність», «соціальний інтелект» тощо. Водночас фахівці єдині у визнанні, що саме здатність вихователя дошкільного закладу освіти розвивати дитину як суб'єкта соціальної дії складає нині важливе, однак, дуже складне завдання. Останнє простежується, навіть, на понятійному рівні. Так, близькість понять «діяльність» і «дія» відтворена, з одного боку, в контексті трактування Л. Виготським щодо активного характеру «людської діяльності – дії», а з іншого, в ракурсі визначення І. Зязюном психологічного досвіду як структурно-динамічного формоутворення «життєдіяльності – дії» індивіда. Додамо, що деякі сучасні дослідники (наприклад, Хворостовська Н.В.), спираючись на психологічну структуру діяльності, розроблену О. Леонтьєвим (мета, предмет, засоби, мотив, операції), особливо високо цінують таку думку науковця: мотив діяльності може збігатися або не збігатися з її метою; отож, у першому випадку йдеться про діяльність, а в другому – про дію.

З метою використання ресурсів педпрактики студентів у вищезокресленій площині започаткованого нами дослідження була творчо використана ідея крос-дослідження (передшвидчене, перехресне, комплексне). Як відомо, йдеться про реалізацію моделі оперативного дослідження [3, с.56]. Так, у процесі науково-предметної підготовки студентів (зокрема, засвоєння ними відповідних змістових модулів із курсів «Педагогічна творчість» та «Теорія і методика співпраці з родинами») відбувалося знайомство із конструктивним досвідом вихователів щодо спрямування та організації соціальної діяльності старших дошкільників, спираючись при цьому на психолого-педагогічні засади фундаментальних соціальних діяльностей особистостей (які визначені, як відомо, Б.Г. Ананьєвим – праця, пізнання, спілкування). На цьому тлі й спрямовувалась дослідницька діяльність студентів у процесі педагогічної практики.

Так, у процесі вивчення і узагальнення досвіду вихователів майбутні фахівці обґрунтовували актуальність такої проблеми: забезпечення автоматичності, широти застосування, згорнутості і точності соціальних навичок старших дошкільників. При цьому здійснювався цілеспрямований вплив на вироблення у студентів потреби повному оцінити доробок Марії Монтессорі (зокрема, розробленого курсу «Навички практичного життя», де закладено ідеї «життєвої практики для малюків»). При цьому ще й зверталось увага майбутніх фахівців на досвід тих творчих вихователів дошкільних закладів освіти, які спромоглися організувати розвивальне середовище для дітей, спонукаючи їх до самостійності та взаємодії [1], а саме: йдеться про облаштування «зони вправ для повсякденного життя» у груповій кімнаті, де передбачається стимулювання дії дитини з «дорослими» предметами (для сортування, перекладання, закручування тощо), де домінує вільний вибір заняття та імператив «Я сам»; про стимулювання позитивної соціальної адаптації дошкільника (через так звані вправи з посібником «Міні город»), що відбувається у процесі інтерактивної розповіді та музично-ритмічних вправ.

Отож, за означеною вище стратегією студенти-практиканти заохочувались до діагностики конкретного сегменту проблеми розвитку у дітей соціальних умінь і навичок (цей етап тривав близько двох тижнів), а решту часу педпрактики – на проведення формувального експерименту та підсумкового «зрізу». У такий спосіб, як переконує досвід, майбутні фахівці розвивають свою здатність стимулювати дошкільників до дії «в зоні вправ повсякденного соціального буття». До того встановлена ще й позитивна динаміка розвитку науково-педагогічного стилю мислення майбутніх вихователів, що є передумовою їхньої схильності до інновацій.

Висновки... Педагогічна практика студентів – важлива складова їхньої професійної підготовки. Актуалізацію і реалізацію дослідницької діяльності студентів-практикантів доцільно осмислювати в якості специфічного, хоча й досі не повною мірою оціненого і врахованого чинника процесу формування готовності майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти до компетентної професійної діяльності. Перспективи подальших досліджень убачаються у площині визначення педагогічної стратегії розвитку у студентів здатності до розв'язання проблеми становлення старшого дошкільника як суб'єкта соціальної дії, враховуючи ресурси всього різновиду педагогічної практики бакалаврату.

Використана література:

1. Андрющенко О., Рудень Л. Уроки самостійності /О.Андрющенко, Л.Руденко // Дошкільне виховання. – 2017. – №10. – С. 23-25.
2. Гаврилюк С.М. Професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості: теорія і методика: Монографія /С.М.Гаврилюк. – Умань : Вид. «Сочінський М.М.», 2015. – 352 с.
3. Науково-дослідна робота в закладах освіти: метод. пос. / Ю.О. Туранов, В.І. Трусський. – Тернопіль : АСТОН, 2001. – 168с.
4. Співаковська Є.О. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей до професійної діяльності в полі-суб'єктному навчальному середовищі: Монографія /Є.О.Співаковська. – Херсон : Атлант, 2016. – 286 с.
5. Философия. Энциклопедический словарь / Под. ред. А.А. Ивина. – М. : Гардарики, 2004. – 1072 с.
6. Healey, M. (2005) Len King research and teaching: disciplinary spaces, in: Mc Ст raw – Hill -Open University Press. – P. 70.
7. Щедровацкий Г. Мышление. Рефлексия. – М. : Наследие ММК, 2005. – 800 с.
8. Електронний ресурс. Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/школа_Лайкерта.

Лесина Т.Н.
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИМПЕРАТИВ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ СТУДЕНТОВ –
ПРЕДПОСЫЛКА ИХ ГОТОВНОСТИ
К ФОРМИРОВАНИЮ У ДОШКОЛЬНИКОВ СОЦИАЛЬНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ

В статье рассматривается проблема подготовки будущего воспитателя дошкольного учреждения образования, который способен компетентно развивать социальные умения и навыки у старших дошкольников. Освещаются специфические характеристики исследовательской деятельности, ее ресурсы в аспекте подготовки студентов в процессе педагогической практики к становлению дошкольника как субъекта социального действия. Практико-ориентированная подготовленность будущих специалистов рассматривается в качестве и критерия успешности усвоения ими теоретических основ развития у детей социальных умений и навыков, и экспериментальной площадки апробации и внедрения инноваций в практику окружающей среды, основанные на научно-педагогическом осмыслении студентами проблемного поля социального развития современных воспитанников.

Ключевые слова: студент-практикант, творческий потенциал личности, самостоятельная исследовательская деятельность, социальные умения и навыки старшего дошкольника.

T.M.Lesina
RESEARCH IMPERATIVE OF TEACHING PRACTICE OF STUDENTS
AS A PREREQUISITE OF THEIR READINESS FOR THE FORMATION
OF SOCIAL ABILITIES AND SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN

The article focuses on the problem of preparing the future educator of a preschool education institution who is able to competently develop social abilities and skills of senior preschool children. The specific characteristics of the research activity, its resources in the aspect of preparing students in the process of their teaching practice for the formation of the preschool child as a subject of the social action are described. The practice-oriented preparedness of future specialists is considered as a criterion of their successful mastering the theoretical bases of the development of children's social abilities and skills, as well as the experimental site for approbation and practical application of innovations to the environment, based on the students' scientific and pedagogical understanding of the problem field of the social development of modern educates.

One of the essential characteristics of the national education system is the accentuation of the self-value of such its part as preschool education. At this stage of the development of the personality as a subject of the social action, scientists point out numerous problems. At the same time, an exceptionally significant personality-centered and professional role of the preschool educator is recognized. The conducted theoretical and applied studies confirm the determining role of higher school in the formation of professionally competent specialists in the sphere of education; especially the practical component of the higher school educational process.

Meanwhile, there is still little study of the following aspect: the research activity of student trainees as a pedagogical system aimed at ensuring the positive dynamics of the level (receptive-reproductive, creative) of their readiness to develop social abilities and skills of senior preschool children.

The designated aspect acquires special value in connection with the understanding of the interrelation, interdependence and interconditionality of the formation of the students' scientific and pedagogical style of thinking and their readiness for innovations in their professional activity.

The self-reflection of the gained experience in the above-mentioned perspective, the conducted local research, the generalization of the practical work of creative educators (more specifically, preschool education establishments of Izmail district) make it possible to detail some fragments of the developed author's strategy. In particular, the recommendations of foreign scientists regarding the multi-vector motivation for research activities of the students at the Bachelor's Degree stage of education are taken into account. The experience of constructive activities of student trainees in the aspect of carrying out their cross research in the problem field of the formation of the personality of the senior preschool child as a subject of the social action is highlighted.

Key words: student trainee, creative potential of the personality, independent research activity, social abilities and skills of the senior preschool child.

Подано до редакції 25.10.2017.

УДК:37.042

© 2017

Лопатинська І.С.

ЕМОЦІЙНІ КОНФЛІКТИ У СИСТЕМІ ВЗАЄМИН «ВИКЛАДАЧ-СТУДЕНТ»
ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У статті розглядається поняття «емоційні конфлікти в системі відносин «викладач – студенти», конкретизується його зміст, виявлено причини виникнення та шляхи подолання емоційних конфліктів у навчально-виховному процесі. Тривожний емоційний стан може виникати через невідповідність до заняття, невиконання поставленого завдання, фізичної неготовності до передбачуваних навчальних навантажень, завищених очікувань і негативної оцінки викладача. У статті наголошено на необхідності навчити студента чинити опір несприятливим впливам соціального середовища, навчити його долати конфліктні ситуації, справлятися з негативними емоціями й зберігати своє емоційне благополуччя за будь-яких життєвих обставин. Характер відносин, що виникають між студентом та викладачами, динаміка їх розвитку в сприятливу або несприятливу сторону, проявляється в "боротьбі" кожного за своє місце в групі, на занятті та, й взагалі, у студентському житті. Наведено методи корекційного впливу, що покликані надати психологічний вплив, який призведе до нормалізації емоційного стану студента, оздоровлення